

Når tæven skal have hvalpe

Gode råd til den nye opdrætter

af Niels Egelund Faddersbøll

Der kan være mange forhindringer i forbindelse med at opdrætte et kuld hvalpe for første gang. Men de fleste problemer kunne være undgået ved at have forberedt sig grundigt og søgt den nødvendige viden om det at opdrætte et kuld hvalpe.

Hvornår

Spørgsmålene om, hvornår tæven skal have hvalpe, hvor tit hun kan få hvalpe, og hvornår hun er for gammel, drejer sig ikke bare om biologi, men også om dyrevelfærd.

En god tommelfingerregel er, at tæven ikke bør få hvalpe før i den tredje løbetid, eller når hun er omkring 2 år. Tæven bør aldrig få mere end et kuld hvalpe om året, hvilket for mange tæver svarer til hver anden løbetid, men der er også tæver, som kun har løbetid en gang om året eller med 8-10 måneders mellemrum.

Endelig bør tæven ikke få hvalpe senere end ved det fyldte ottende år.

I følge DJRs stambogsføringsregler må tæven ikke parres tidligere end 1,5 år, ikke parres efter det fyldte 8. år, og ikke få mere end 6 kuld i alt.

Det er gode regler, som afspejler ansvarlighed og god dyrevelfærd.

Desværre ser man ofte, at opdrættere driver rovdrift på deres tæver og lader dem parre i hver eneste løbetid. Det kan jeg kun tage kraftig afstand fra.

Det er fuldstændig hensynsløst, og vedkommende opdrætter burde ikke have lov til at beskæftige sig med hundeopdræt.

Selvfølgerlig kan der være undtagelser, f.eks. en tæve, som er gået tom (parret uden at få hvalpe).

De fleste hundeejere, der får hvalpe på deres tæve, får kun et eller to kuld i hundens levetid.

Her er det værd at vide, at det er langt bedre at få hvalpe på tæven, mens hun er ung. Hun er fysisk meget bedre rustet og kommer meget hurtigt i god form, efter at hvalpene er rejst. Chancen for at få et kuld med et fornuftigt antal hvalpe er også langt større på en ung tæve end på en gammel. Selv foretrækker jeg som opdrætter at starte tidligt og slutte tidligt. En meget vigtig detalje, når tæven skal have hvalpe, er, at hun er i absolut god form. For at skabe optimale betingelser for både drægtighed og fødsel er det klogt, at tæven er i god fysisk kondition og absolut ikke fed. Man kan ikke slanke en drægtig tæve og heller ikke opbygge konditionen under drægtigheden, så disse ting skal bare være i orden inden parringen.

Løbetiden

De fleste tævehunde kommer typisk i løbetid første gang mellem 6 måneder og 1 års alderen, men individuelle forskelle kan forekomme, uden at det bør give anledning til bekymring.

Løbetiden kommer for mange tævers vedkommende med 6 måneders mellemrum, men igen ingen regel uden undtagelse, og jeg har selv haft mange tæver, der havde lidt større interval imellem løbetiderne.

Selve løbetiden varer 21 dage.

Når tæven starter løbetiden, forbrunsten, kommer der straks blod fra skeden.

Skal tæven parres, er det her, man skal være opmærksom, for den første bloddråbe indikerer, at det er løbetidens første dag, og der kan nu tælles frem til en formodet ægløsning og dermed parringstidspunkt.

Nogle tæver er meget gode til at holde sig selv rene, så det er med at være opmærksom.

Hvis man fornemmer, at løbetiden nærmer sig, kan man hver dag prøve med et stykke vat i skedeåbningen.

I forbrunsten hæver kønsåbningen op, og tæven tisser (duftmarkerer) mere, end hun plejer.

Efter cirka 9 dage indtræffer selve brunsten.

Her er kønsåbningen meget hævet, og udflådet ændrer sig ofte fra at være blodigt til at være mere lyserødt eller gult.

Det er i denne periode, at tæven får ægløsning, og tæven vil nu vise sig parringsvillig og køre halen til side, når hanhunden snuser til hende.

Nogle tæver lader sig parre over et langt forløb i løbetiden, mens andre kun er modtagelige et par dage.

Tævens adfærd og ikke mindst hanhundens instinkt og rutine, vil ret sikkert vise, hvornår det rigtige parringstidspunkt er.

Under hele løbetiden, altså alle 21 dage, skal man passe godt på tæven.

Hun kan godt lade sig parre på et forkert tidspunkt og med en forkert hanhund uden for de sædvanlige dage med ægløsning og så måske alligevel blive drægtig.

Det gælder også efter, at hun er parret med den ønskede hanhund, så skal der stadig passes på.

Derfor skal tæven ikke rende løs omkring, men føres i snor og luftes under opsyn.

Og det er vigtigt, at hun ikke får mulighed for at gå i vandet. Her kan en forurening give både blærebetændelse og underlivsbetændelse. Hun skal under ingen omstændigheder med på jagt.

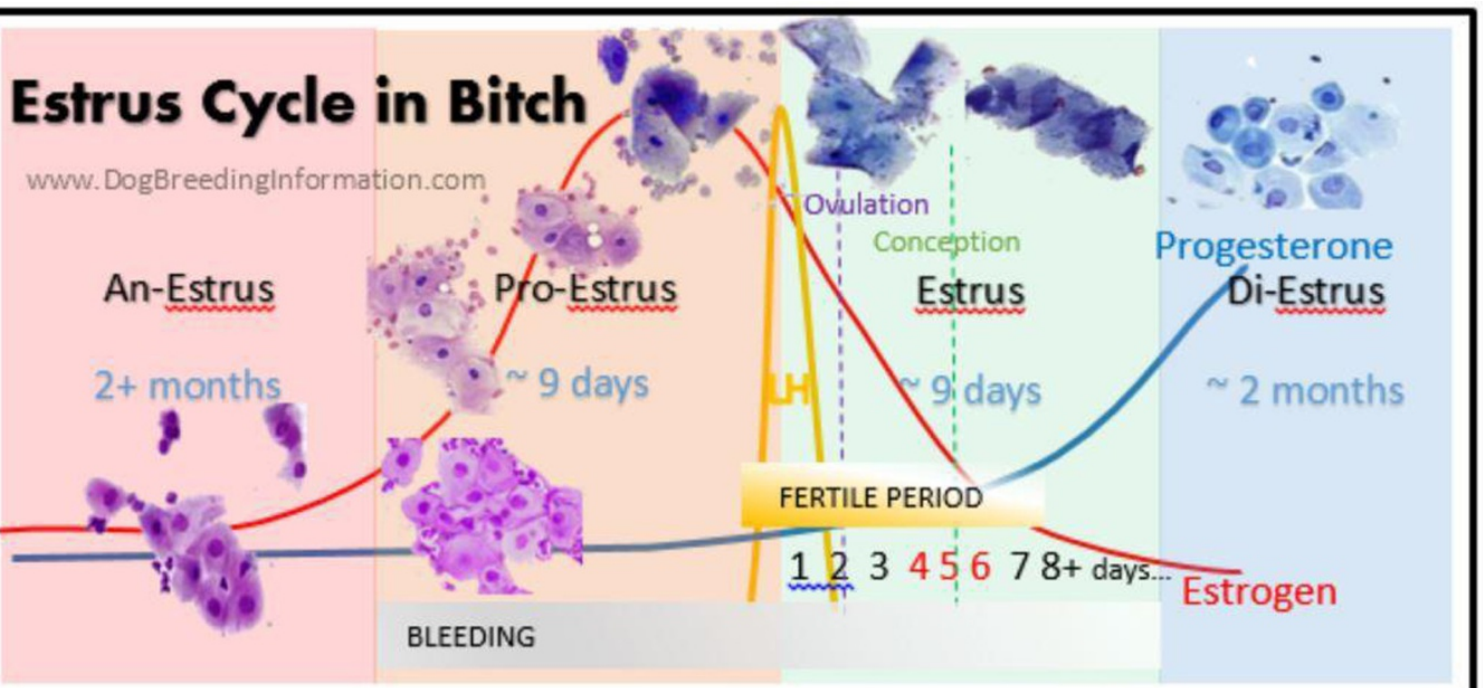

Foto: Torben Møller-Nielsen

Parringen

Det er klogt i god tid at have truffet aftale med hanhundens ejer.

Husk at aftale, om tæven kan blive parret flere gange, om tæven kan stå hos hanhunde ejeren under parring, samt have en klar aftale om prisen for parringen, og hvornår der skal afregnes.

De fleste hunde bliver parret mellem 12. og 14. dagen, men der er ingen regel uden undtagelse.

Selv gør jeg det, at hvis det er en tæve, der ikke har været parret før, så prøver jeg at sætte hende sammen med hanhunden på 10. dagen.

Enkelte tæver tager nemlig tidligt imod, og det vil være ærgerligt at komme for sent.

Hvis tæven er blevet parret før, er det min erfaring, at hun er modtagelig på det samme tidspunkt fra gang til gang.

Vi har gennem årene løbende skrevet ned, hvornår både egne tæver, men også fremmede tæver, der kommer til parring, er blevet parret, og det holder ganske godt stik.

Faktisk har vi observeret, at hele linjer, f. eks tæver, der har den samme moderlinje, følges nogenlunde ad.

Vi havde i en årrække netop tæver af en sådan linje der med store mellemrum kom til parring, og de var alle uden undtagelse meget sene med ægløsningen, altså de tog imod helt hen omkring 16. dagen, men de fik alle sammen hvalpe trods det sene parringstidspunkt.

Er man i tvivl, kan dyrlægen se, hvor meget tæven er hævet og udtage en blodprøve for at give et præj om, hvor hun er i løbetiden, men jeg og de fleste andre opdrættere har gjort den erfaring, at en erfaren hanhund langt overgår videnskaben, når det drejer sig om at finde tidspunktet for ægløsning og parring.

Under selve parringen vil tæven indledningsvis køre halen til side, og hanhunden vil bestige tæven.

Hvis tæven ikke har været parret før, er det klogt at være klar til at holde tæven, som godt kan blive lidt overrasket, når hanhunden trænger ind i hende.

Når hanhunden har erektion, opstår der en hævelse midt på penis, der er cirka tre gange så stor som selve penis, det er denne hævelse, der gør, at hundene hænger sammen.

Vær opmærksom på, at hundene ikke kan skilles ad, så ved en utilsigtet parring er der ikke noget at gøre andet end at vente.

Når hundene hænger sammen, vil hanhunden vende sig, så hundene står med bagdelen mod hinanden. Også her er det klogt at holde tæven, så hun ikke lægger sig ned eller begynder at gå rundt med hanhunden.

Hundene hænger sammen i perioder af vidt forskellig længde.

Alt fra få minutter op til en lille times tid, men gennemsnittet vil nok være en 15-20 minutters tid.

Parrer hanhunden over flere dage, bliver perioden ofte længere og længere dag for dag.

Der kræves kun en vellykket parring, for at tæven kan blive drægtig, men da det ofte er af stor betydning for tævehundens ejer, at resultatet bliver vellykket, så er der mange, der parrer over flere dage.

Typisk vil man springe en dag over fra første parring og f.eks. parre på 12.dagen og så igen på 14. dagen.

Hvis man selv har både han og tæve, eller som tævehundeejer har mulighed for at lade tæven blive stående hos hanhundeejeren, kan man godt parre over 3 eller 4 dage, men så heller ikke mere, for ikke at risikere at der bliver sat hvalpe af forskellig alder og størrelse.

Drægtigheden

En hund er drægtig lige så mange uger, som mennesker er måneder, altså 9 uger eller 63 dage.

Nogle tæver føder lidt før, og andre går lidt over tiden.

En hund, der er med hvalpe, er ikke syg, så den skal stort set leve, som den plejer.

Der er dog visse hensyn at tage.

Selvom den skal have den sædvanlige motion, så undgår jeg altid selv at tage hunden ud i terræn, hvor den skal igennem kvasbunker og hårdt terræn, ligesom jeg aldrig tager den til vandet.

Jeg undgår også at tage den med på jagt, selvom den i starten af drægtigheden godt kan magte en almindelig jagtdag.

Problemet med jagt er, at der altid lige er et vandhul, som hunden skal ud i, eller andre fysiske forhindringer som er for risikable for hunden.

I det hele taget er der ingen grund til at tage nogen chancer, for man vil jo gerne have, at alt går godt.

Så giv tæven god motion og den sædvanlige kost, indtil hun er midt i drægtigheden.

I den sidste halvdel af drægtigheden bør man skifte til et hvalpefoder, eller alternativt et aktivitetsfoder, da det indeholder flere vitaminer og mineraler.

Fodermængden øges med cirka 50 %, og det er klogt at give den ekstra fodermængde som et ekstra måltid.

Det er vigtigt, at hvalpefoderet er af rigtig god kvalitet, altså det bedste, ikke det billigste.

For meget mad under drægtigheden kan risikere at nedsætte hundens kondition, så det vigtigste her er at give et rigtigt godt hvalpefoder, hellere end en masse foder af dårlig kvalitet.

Man kan ikke med sikkerhed se, om tæven er drægtig, selvom hun sidst i drægtigheden bliver større.

Den eneste sikre metode er enten en ultralydsscanning, hvor fostrene kan ses efter 4. leveuge, eller ved røntgen som kan tages efter 45 dage.

De fleste jagthundeopdrættere stoler dog på naturen og venter tålmodigt, og faktisk er det ret sjældent, at tæverne går tomme.

Foto: Niels Egelund Faddersbøll

Forberedelser

Der er mange ting, som er vigtige at have på plads før fødselen.

Først og fremmest skal man have en fødekasse.

Kassen skal være af træ, så man kan lægge aviser i.

Under fødslen kommer der både udflåd, blod og moderkager, så en god kasse og masser af aviser at skifte med.

Kassen skal som minimum være 70x100 cm til små racer som cockere og minimum 80x120 cm til større racer som springere og retrievere.

Jeg monterer altid fødekassen med krydspinde.

Dvs. at jeg 10 cm inde fra kanten og 10 cm oppe fra kassens bund, monterer et metalrør eller en rundstok på alle fire sider.

Formålet er, at der langs kanten er plads til en hvalp, som tæven ikke kan komme til at ligge på ved et uheld.

Man skal også have besluttet, hvor tæven skal føde.

Det bedste er i et rum for sig selv.

Det er ikke en god ide at lade fødslen foregå midt i køkkenet, som måske er en ren banegård med alle familiens medlemmer ud og ind.

Der skal være ro og fred, og hvis der er andre husdyr, katte eller andre hunde, så skal de under ingen omstændigheder have adgang til der, hvor tæven skal føde.

Rigtig mange førstegangso opdrættere har haft en sentimental opfattelse af, hvor gode venner tæven er med de andre hunde, men her taler vi altså om den rendyrkede natur, hvor tæven vil forsvare sine hvalpe, eller den anden hund bliver jaloux, så tag ingen chancer.

Det er en god ting at have et par håndklæder liggende, så man lige kan frottere en hvalp.

Fødsler har det med at komme, når det passer naturen, så man må tage sig tiden til at vente og være til stede.

Man kan ikke lige tage på familiebesøg, når det er op over, og man må være klar til at blive hjemme fra arbejdet.

Hvorfor de fleste tæver føder om natten eller tidligt på morgenen, er der sikkert en forklaring på, men det er

ofte på de tidspunkter, at tæven føder.

Som opdrætter bør man i god tid vide, om man kan få fat i sin dyrlæge eller alternativt en dyrlægevagt, hvis nu noget skulle gå galt.

Fødslen

Når tiden nærmer sig, bør tæven vænne sig til at være i hvalpekassen, ellers finder hun bare et andet sted, som hun selv synes er mere velegnet.

Hun vil op til fødslen skrabe meget i kassen og splitte aviserne ad i små stykker, det er helt naturligt.

Det anbefales at tage tævens temperatur op til fødslen.

Temperaturen falder til cirka 37 grader et døgn før fødslen, og tæven vil også gå fra foderet uden at spise.

Herefter skal tæven ikke tilbydes mad eller vand før efter fødslen.

Hvis hun går over tiden, kan man gå en lille tur med hende, men ikke noget med at lukke hende ud for sig selv.

Man kan rent faktisk risikere, at hun føder en hvalp udenfor.

Hvis tæven går mere end 2 dage over tiden, bør dyrlægen kontaktes.

Før selve fødslen gennemgår tæven opblokningsfasen, hvor hun er urolig og halser, ligesom hun skraber i kassen, denne fase er lige før, hun får veer.

Formålet med veerne er at presse hvalpen fra livmoderen til skedeåbningen, og det første, man ser, er en væskefyldt blære i fødselsåbningen.

Denne blære er med til at smøre og åbne fødselsåbningen.

Når hvalpen fødes, er den pakket ind i en fosterhinde, som tæven forsigtigt bider i stykker, så hvalpen kan komme fri.

Det vigtige er, at hvalpen kommer fri, og at tæven slikker den ren, især er næse og mund vigtig, fordi de skal renses for slim.

Endelig bider tæven navlestrengen over.

Alt dette går som ofte rigtig godt, og man kan kun beundre naturen for at have udstyret hunden med så gode instinktive evner.

Hvis der er problemer, eller hvalpene kommer hurtigt efter hinanden, kan man hjælpe ved at pakke hvalpen ud af fosterhinden, rense dens mund forsigtigt med en finger og frottere den forsigtigt.

Hvis tæven ikke selv bider navlestrengen over, kan man klippe den over med en steril saks, cirka 5 cm fra hvalpens bug.

Tæven spiser næsten altid efterbyrden, og det er både godt og vigtigt.

Efterbyrden stimulerer både mælkeproduktionen og får livmoderen til at trække sig sammen.

Der er stor forskel på, hvor lang tid en fødsel tager.

Nogle tæver føder hvalpene hurtigt og let, mens andre er længe om det.

Foto: Torben Møller-Nielsen

Hvis der er gået mere end 4 timer fra den sidste hvalp, bør dyrlægen kontaktes.

Når fødslen er vel overstået eller dagen efter, kan det være en god ide at lade dyrlægen tilse tæven og hvalpene, for at checke at alt er i orden.

Nogle opdrættere vælger at få dyrlægen til at give tæven en livmodersammentrækkende indsprøjtning.

Opvæksten

Hvis fødslen er gået godt, så står opdrætteren nu over for en rolig periode.

Tæven er simpelthen fantastisk til at passe hvalpene, og hun kan kun vanskeligt nødes til at forlade kassen for at komme ud og besørges.

I de første tre uger vil tæven give hvalpene mad og holde dem rene.

Hvis der er mange hvalpe, eller en hvalp, der er lidt mindre, kan og bør opdrætteren lige understøtte den lille hvalp ved at lægge den til så tit som muligt og sørge for, at den får noget at spise uden at blive skubbet væk af de større hvalpe.

Tævens første måltid skal være hvalpefoder, som serveres opblødt med vand.

De første måltider gives på sengekanten, da tæven ikke frivilligt forlader hvalpene.

Herefter får tæven tre måltider hvalpefoder om dagen. I den tid, hun giver hvalpene mælk, skal hun have mindst dobbelt så meget mad som normalt, afhængig af kuldets størrelse og alder.

Hvalpene får øjne fra 11. dagen og vil nu forsigtigt begynde at orientere sig.

Efter tre ugers ro og fred skal hvalpene have noget mere plads.

De skal kunne komme ud af kassen, så de kan besørges lidt væk fra, hvor de sover.

Man kan enten skifte kassen ud til en med en lav kant, eller som vi selv gør, sætte en lille trappe indvendig og udvendig.

Fra hvalpene er tre uger gamle, er de i prægningsfasen, og det gælder om at tage sig så meget af dem som muligt.

Det er også 3 uger, der er den seneste frist for at anmelde hvalpekuldet til DJR.

Hvis ikke du har et kennelmærke, så kontakt DJR og søg om det.

Hvalpene skal have muligheder for at udfolde sig fysisk, og det er meget vigtigt, at de vænner sig til omverdenen, f.eks. kan man lade en radio stå og spille.

De skal have masser af menneskelig kontakt.

At hvalpene præges rigtigt på mennesker kan ikke tillægges for stor betydning.

Denne prægning former hvalpen til en tryk og glad hvalp, som har de bedste muligheder for at udvikle sig godt. Manglende prægning, kan ikke gøres om senere.

Mellem 3. og 4. leveuge kan hvalpene tilbydes lidt rigtig mad.

Problemet her er, at hvis tæven har masser af mælk, så lever de udmærket af modermælken.

Hvis det er et stort kuld, f.eks. springere eller labrador, er det godt at starte på denne tid for at skåne tæven lidt.

De skal have hvalpefoder blødt op med lunkent vand 5 gange om dagen.

Fra 6. uge kan hvalpene spise hvalpefoderet tørt med frisk vand ved siden af.

I takt med at hvalpene spiser flere måltider selv, bør man nedtrappe de gange, hvor tæven kommer ind til hvalpene og giver dem mælk.

Inden hvalpene skal rejse

Hvalpene skal være stambogsregistreret rettidigt, så de nye ejere får stambogen med hjem sammen med hvalpen.

De skal være lovlig mærket, chipmærkning kan ske fra 5 ugers alderen, og de skal registreres i Dansk Hunderegister.

Hvalpene skal have ormekur mindst tre gange, mens de er hos opdrætteren, f.eks. ved 3, 5 og 7 ugers alderen. Vi anbefaler midlet "panacour".

Tal eventuelt med egen dyrlæge om tidspunkt og valg af ormemiddel.

Det anbefales at give hvalpene et dyrlægeeftersyn, få dyrlægen til at lave en sundhedsbog, og give hvalpen 1. vaccination inden den rejser.

HUSK at alle papirer skal medfølge hvalpen, når den overdrages til sin nye ejer.

Det er vigtigt, at de nye ejere får så god rådgivning som muligt om alle forhold, der vedrører hvalpen.

Det er en rigtig god ide, hvis opdrætteren laver en fodervejledning og leverer hvalpefoder med, som hvalpen er vant til at få.

Husk også at give en ordentlig vejledning i forhold, der vedrører prægning og træning af den nye hvalp.

Foto: Niels Egelund Faddersbøll

